

UCHWAŁA NR
RADY MIASTA SKARŻYSKA-KAMIENNEJ

z dnia 2020 r.

**w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U.2020 poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 4¹ ust. 1-2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. 2019 poz.2277 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 1-3 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (j.t. Dz. U. 2020 poz.2050 z późn. zm.) Rada Miasta Skarżyska-Kamiennej uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla miasta Skarżyska-Kamiennej na rok 2021 stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Skarżyska-Kamiennej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021r.

Przewodniczący Rady Miasta

Leszek Golik

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
dla miasta SKARŻYSKA-KAMIENNEJ na rok 2021**

Wprowadzenie

Rok 2020 został zdominowany przez stan epidemii COVID-19, co skutkowało wprowadzeniem Ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. W związku z koniecznością realizacji obowiązku zachowania dystansu społecznego i związanymi z tym obostrzeniami, zmianie uległo funkcjonowanie różnych instytucji i placówek, w tym miejsc pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 ustawy z dn. 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.), . oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.) na gminę nałożony jest obowiązek corocznego uchwalenia Programu a co za tym idzie realizacji zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Stan epidemii i wprowadzone w związku z tym szczególne regulacje nie zwalniają z obowiązku realizacji zadań własnych samorządów w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dostosowany jest do potrzeb lokalnych oraz skierowany do wszystkich mieszkańców Skarżyska-Kamiennej, określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz w zakresie minimalizacji szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania alkoholu czy narkotyków oraz występowania zagrożeń dotyczących szeroko rozumianego zdrowia psychicznego. Program wyznacza kierunki w ramach których Miasto Skarżysko-Kamienna zamierza podejmować działania określone w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, oraz Narodowym Programie Zdrowia. Realizacja Programu zakłada współpracę wielu podmiotów, instytucji, organizacji pozarządowych itp., działających w obszarze profilaktyki uzależnień. Działania związane z profilaktyką mają charakter długofalowy i stanowią kontynuację wcześniej podejmowanych Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Skarżysko-Kamienna.

Zdrowie społeczeństwa zależy od wielu czynników, ale najważniejsze z nich to postawy i zachowania składające się na styl życia. Wybory dotyczące sposobu odżywiania, nadużywania alkoholu, palenia papierosów, zażywania narkotyków oraz niewielka aktywność fizyczna wpływają na wskaźnik zachorowań, zwiększających ryzyko przedwczesnych zgonów. Z uwagi na powyższe, ustawa z dnia 11 września 2015r. o zdrowiu publicznym wprowadzała zmiany m. in. w art. 4¹ UST. 2 ustawy z 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, w zakresie uwzględnienia w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych celów operacyjnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określonych w Narodowym Programie Zdrowia (NPZ). W związku z tym, że nie wprowadzono jeszcze Narodowego Programu Zdrowia na rok 2021, uwzględniono cele Narodowego Programu Zdrowia obowiązującego do roku 2020, zakładając ich kontynuację w roku 2021.

Celem strategicznym NPZ na lata 2016-2020 jest wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu. Cele operacyjne NPZ skupiają się na przeciwdziałaniu najważniejszym czynnikom wpływającym na zdrowie. W katalogu zadań niezbędnych do realizacji tych celów znajdują się działania konieczne do poprawy stanu zdrowia i jakości życia zarówno całego społeczeństwa, jak i szczególnie zagrożonych grup:

- 1) poprawa sposobu żywienia, stanu odżywiania oraz aktywności fizycznej społeczeństwa,

- 2) profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi,
- 3) profilaktyka problemów zdrowia psychicznego i poprawa dobrostanu psychicznego społeczeństwa,
- 4) ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji oraz nauki,
- 5) promocja zdrowego i aktywnego starzenia się.

Podstawowym celem Gminnego Programu jest ograniczenie negatywnych konsekwencji społecznych, w tym głównie szkód zdrowotnych, społecznych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Wzrost społecznej świadomości związanej z tematyką uzależnień, ograniczenie dostępności środków psychoaktywnych, opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej czy narkotykowej, pomoc rodzinom zmagającym się z problemami wywołanymi używaniem środków psychoaktywnych oraz integracja społeczna i zawodowa osób dotkniętych uzależnieniami.

I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Obowiązek opracowania Programu wynika bezpośrednio z art. 4¹ ust 2 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Dokument stanowi część „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Skarżyska-Kamiennej na lata 2016-2021”. Na jego treść wpływ mają również inne akty prawne, wśród nich:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym,
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych,
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

I. Cele Ogólne Programu

1. Zintensyfikowanie oddziaływań profilaktycznych kierowanych do dzieci i młodzieży, zwłaszcza profilaktyki uniwersalnej czy selektywnej w środowisku szkolnym jak i pozaszkolnym. Poszerzenie kadry nauczycieli i profilaktyków i przygotowanie ich do prowadzenia programów średnio- i długookresowych. Poszerzenie oddziaływań profilaktycznych skoncentrowanych na „nowych” zagrożeniach, jak e-uzależniaczy, przemoc internetowa.
2. Ograniczenie procesu degradacji osób uzależnionych i ich rodzin oraz osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, zwłaszcza w zakresie redukcji szkód oraz zwiększenie dostępności do terapii dla osób uzależnionych, a w sposób szczególny współuzależnionych.
3. Poszerzenie możliwości uzyskania wsparcia oraz profesjonalnej pomocy dla rodzin w rozwiązywaniu problemów wynikających z nadużywania alkoholu, środków psychoaktywnych, przemocy w rodzinie oraz wychowywania się i egzystencji w rodzinie dysfunkcyjnej.
4. Zwiększenie oddziaływań edukacyjnych kierowanych do ogółu mieszkańców Skarżyska-Kamiennej w zakresie zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu, środków psychoaktywnych i przemocy w rodzinie.

II. CEL GŁÓWNY PROGRAMU: wieloaspektowe działanie w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii oraz przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie

Cele strategiczny nr 1: Podejmowanie działań w zakresie przeciwdziałania problemom uzależnień.

Cele operacyjne:

- Prowadzenie profilaktyki pierwszorzędowej (uniwersalnej) adresowanej do ogółu osób, w postaci edukacji społecznej mającej na celu promocję zdrowego stylu życia oraz zmniejszenie

zasięgu zachowań ryzykownych (współpraca z lokalnymi mediami, wspomaganie działalności profilaktycznej, informacyjnej i edukacyjnej dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych w obszarze problemów alkoholowych i narkomanii).

- Profilaktyka drugorzędowa (selektywna) adresowana do grup podwyższonego ryzyka mająca na celu umożliwienie wycofania się z zachowań ryzykownych:
 - realizacja szkolnych programów profilaktycznych i udział w ogólnopolskich kampaniach trzeźwościowych,
 - współpraca z instytucjami realizującymi poradnictwo rodzinne oraz z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi i socjoterapeutycznymi,
 - rozwój różnorodnych form wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży z grup podwyższonego ryzyka,
 - tworzenie warunków i możliwości alternatywnych w stosunku do spożywania alkoholu i zażywania narkotyków różne formy spędzania wolnego czasu.
- Wspieranie możliwości pomocy psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym.
- Wdrażanie działań edukacyjnych adresowanych do rodziców zwiększających ich kompetencje wychowawcze w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym a także propagowanie właściwych wzorców rodzicielskich.
- Wspieranie podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób zaangażowanych w działania w obszarze profilaktyki uzależnień.
- Egzekwowanie zapisów prawnych dotyczących handlu i spożywania napojów alkoholowych (m.in. sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, spożywania alkoholu w miejscach publicznych)
- Monitorowanie lokalnej skali problemów uzależnień.

Cel strategiczny nr 2: Przygotowanie i wdrożenie kompleksowego programu ograniczającego szkody wynikające z nadużywania alkoholu i narkotyków

Cele operacyjne:

- Profilaktyka trzeciorzędowa (wskazująca) adresowana do grup wysokiego ryzyka – przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego i degradacji psychospołecznej oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia w społeczeństwie:
 - zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
 - wspieranie działań rehabilitacyjnych i grup wsparcia,
 - stworzenie możliwości resocjalizacji osób uzależnionych.
- Aktywizacja społeczności lokalnej i integracja środowisk lokalnych wokół działań profilaktycznych, ograniczających nadużywanie alkoholu i innych środków odurzających.
- Współpraca z placówkami specjalistycznymi prowadzącymi oddziaływanie psychoterapeutyczne w zakresie terapii uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz współuzależnienia.
- Pomoc w zwiększaniu merytorycznych kompetencji u osób realizujących zadania w zakresie terapii uzależnień.
- Współpraca z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, instytucjami, organizacjami pozarządowymi służącymi rozwiązywaniu problemów uzależnień.
- Podejmowanie w ramach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prawnych czynności w kierunku zobowiązania do leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu i powodujących określone dysfunkcje społeczne.

Cel strategiczny nr 3: Podnoszenie wrażliwości społecznej w obszarze przemocy w rodzinie zapobieganie zjawisku przemocy domowej

Cele operacyjne:

- lokalna diagnoza, monitoring oraz strategia rozwiązywania problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych w tym dot. przemocy w rodzinie,
- realizacja programów profilaktyki przemocy skierowanych do młodzieży,
- pedagogizacja rodziców,
- udział w ogólnopolskich kampaniach przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- systematyczna edukacja społeczna i podnoszenie poziomu wiedzy społeczności lokalnej w obszarze zjawiska przemocy domowej np. poprzez współpracę z lokalnymi mediami,

- dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych oraz upowszechnianie bazy danych o instytucjach pomocowych w zakresie przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny nr 4: Działania korekcyjno-interwencyjne oraz działania w kierunku zredukowania negatywnych skutków przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne:

- współpraca i integrowanie działań instytucji i osób zajmujących się pośrednio i bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- współpraca lokalnych podmiotów w zakresie procedury „Niebieskiej Karty”,
- podejmowanie działań interwencyjnych w sytuacji występowania zachowań przemocowych,
- Wspieranie rozszerzania oferty i rozwoju systemowych form pomocy (medycznej, psychologicznej i prawnej) dla ofiar przemocy domowej,
- umożliwienie ofiarom i sprawcom przemocy uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- systematyczne podnoszenie kwalifikacji i wiedzy oraz zwiększanie kompetencji merytorycznych przedstawicieli grup zawodowych a także osób fizycznych zajmujących się pośrednio i bezpośrednio problemami przemocy w rodzinie,
- ochrona rodzin, w których występuje przemoc w rodzinie poprzez wsparcie medyczne, prawne, psychologiczne i socjalne.

II. Zadania i sposoby realizacji

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, współuzależnionych oraz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

- 1) Podnoszenie kwalifikacji członków zespołu terapeutycznego (szkolenia, konferencje, sympozja).
- 2) Prowadzenie punktów konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym lub narkotykowym i ich rodzin.
- 3) Programy ograniczania picia alkoholu.
- 4) Koszty powołania biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia.
- 5) Programy terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem.
- 6) Programy pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc domową.
- 7) Dofinansowanie kształcenia pracowników placówek leczenia uzależnienia od alkoholu.
- 8) Dofinansowywanie obligatoryjnych szkoleń do uzyskania certyfikatu specjalisty psychoterapii uzależnień i instruktora terapii uzależnień.
- 9) Finansowanie superwizji specjalistów i psychoterapeutów uzależnień od alkoholu
- 10) Wspieranie bazy lokalowej i wyposażenia placówki leczenia odwykowego.
- 11) Zakup materiałów edukacyjnych dla pacjentów i terapeutów w placówce.
- 12) Dofinansowanie programów rehabilitacji osób uzależnionych po zakończonych programach psychoterapii uzależnienia.
- 13) Zakup materiałów biurowych, wyposażenia dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz biura obsługi.
- 14) Realizacja programów uzupełniających świadczenia gwarantowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
- 15) Wspomaganie procesu rehabilitacji poprzez organizację wyjazdów i imprez dla osób uzależnionych i ich rodzin.
- 16) Realizacja zadań konkursowych zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy Gminy Skarżysko-Kamienna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2021 rok.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrowanie ze społecznością lokalną.

- 1) Finansowanie zajęć i programów socjoterapeutycznych lub opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.
- 2) Dofinansowanie pracy terapeutycznej z rodziną.
- 3) Prowadzenie punktów konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin
- 4) Organizowanie i finansowanie superwizji lub konsultacji dla wychowawców udzielających pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.
- 5) Wdrażanie procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego.
- 6) Pomoc dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym: podnoszenie kwalifikacji członków zespołu terapeutycznego w zakresie terapii współzależnienia i terapii dla DDA – finansowanie szkoleń; finansowanie dodatkowych oddziaływań wspierających dla osób współzależnionych, DDA, dzieci i osób dorosłych znajdujących się w kryzysie.
- 7) Pomoc psychologiczna i socjoterapeutyczna dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym – programy opiekuńczo-wychowawcze.
- 8) Podnoszenie kompetencji wychowawców prowadzących programy opiekuńczo-wychowawcze w zakresie pracy z dzieckiem z rodziny alkoholowej.
- 9) Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie:
 - zapewnienie dostępności specjalistów przygotowanych do pracy z członkami rodzin z problemem przemocy – dorosłymi i dziećmi;
 - wdrażanie i finansowanie metod pracy z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie, mających na celu zwiększenie umiejętności i możliwości radzenia sobie z przemocą (programy, warsztaty itp.);
 - opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy, w tym obowiązujących procedur (ulotki, informatory, broszury itp.) adresowanych do ofiar przemocy;
 - organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli służb i instytucji działających na rzecz ochrony rodzin przed przemocą, szkoleń obejmujących zagadnienia dotyczące specyfiki zjawiska przemocy w rodzinie, konsekwencji doświadczania przemocy w rodzinie, funkcjonowania osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc;
 - organizowanie i finansowanie szkoleń i warsztatów przygotowujących do kontaktu z członkami rodzin z problemem alkoholowym, w których dochodzi do przemocy, a także pozwalających na analizę osobistych postaw wobec ofiar i sprawców przemocy i przekonań na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- 10) Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy rodzinie, sposobów reagowania na przemoc i możliwości uzyskania pomocy.
W obszarze tym rekomenduje się zwiększenie aktywności w zakresie prowadzenia edukacji publicznej poprzez:
 - włączenie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy;
 - przygotowywanie i upowszechnianie informacji na temat lokalnej oferty pomocy dla członków rodzin z problemem przemocy, w szczególności z problemem alkoholowym (np. ulotki, informatory, strony internetowe, ogłoszenia w mediach lokalnych);
 - prowadzenie i finansowanie programów profilaktyki przemocy i programów rozwijających umiejętności wychowawcze i pozytywne relacje rodzinne;
 - stała współpraca z lokalnymi mediami;
 - prowadzenie badań i diagnoz na temat zjawiska przemocy w rodzinie np. postaw wobec problemu, wiedzy; włączanie się w ogólnopolskie projekty badawcze.
- 11) Finansowanie pomocy prawnej dla ofiar przemocy w rodzinie.
- 12) Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego o zastosowanie wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku leczenia odwykowego.
- 13) Realizacja zadań konkursowych zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy Gminy Skarżysko-Kamienna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2021 rok.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

- 1) Wspieranie realizacji działań profilaktycznych dla uczniów oraz szkoleń i warsztatów dla nauczycieli i rodziców; uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu.
- 2) Realizacja środowiskowych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.
- 3) Dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności i prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów, psychologów. Rekomenduje się m.in.:
 - organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych;
 - organizowanie spotkań, narad roboczych i konferencji sprzyjających wymianie doświadczeń w zakresie pracy profilaktycznej z młodzieżą.
- 4) Współdziałanie w działaniach promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez dzieci i młodzież oraz wzmacniających czynniki chroniące i motywujące do większej aktywności w życiu społecznym – rozwój zorganizowanych zajęć pozaszkolnych w placówkach oświatowych oraz innych środowiskach młodzieżowych (w tym dożywianie dzieci, biorących udział w tych zajęciach).
- 5) Wdrażanie programów profilaktyczno-interwencyjnych dla młodzieży upijającej się.
- 6) Wspieranie prospołecznych działań młodzieży przez mentorów/tutorów, programów liderkich i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia.
- 7) Dorośli – społeczność lokalna: lokalne i ogólnopolskie kampanie edukacyjne, festyny, happeningi, konferencje, Internet; organizowanie badań, sondaży, lokalnych diagnoz i ekspertyz oraz upublicznianie wyników tych badań; szkolenia i warsztaty dla sprzedawców napojów alkoholowych.
- 8) Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.
- 9) Kontynuowanie działalności programów opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta Skarżyska-Kamiennej:
 - finansowanie wynagrodzeń dla opiekunów,
 - finansowanie wyżywienia dla dzieci,
 - zakup sprzętów i materiałów niezbędnych do pracy z dziećmi,
 - organizowanie i finansowanie zajęć dla rodziców dzieci uczestniczących w programach, mających na celu podniesienie kompetencji wychowawczych,
 - organizowanie i finansowanie festynów profilaktycznych, konkursów, zawodów sportowych,
 - organizowanie i finansowanie innych zajęć dla ww. dzieci i młodzieży, jak np. wyjazdy do teatru, na basen, do kina, warsztaty profilaktyczne, itp..
- 10) Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież poprzez: finansowanie zajęć, imprez, projektów, organizowanie miejskich bezalkoholowych imprez.
- 11) Tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia poprzez wspieranie, organizowanie, wyposażanie w sprzęt i materiały miejsc do uprawiania sportu, zabawy, nauki, wypoczynku.
- 12) Prowadzenie badań związanych zwłaszcza z diagnozą zachowań problemowych; używaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież oraz ewaluacja programów profilaktycznych.
- 13) Pomoc psychologiczna i pedagogiczna dla dzieci i młodzieży w szczególności zagrożonej uzależnieniem.
- 14) Realizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych stanowiących integralny element programu profilaktycznego dostosowanego do wieku odbiorców i włączającym w swe oddziaływanie rodziców.
- 15) Dofinansowanie obozów, kolonii, półkolonii i zimowisk z programem profilaktycznym.
- 16) Tworzenie sieci punktów informacyjnych.
- 17) Prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych.
- 18) Współpraca z policją oraz z innymi instytucjami w zakresie wspólnego reagowania.

- 19) Aktywna współpraca z lokalnymi i regionalnymi mediami.
- 20) Monitorowanie skali problemów alkoholowych w środowisku lokalnym.
- 21) Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach:
 - kampanie społeczne
 - edukacja w szkołach
- 22) Działania na rzecz ograniczenia populacji osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie:
 - Finansowanie szkoleń dla personelu medycznego;
 - Zakup materiałów
- 23) Wdrażanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- 24) Kampania edukacyjno-informacyjna „Cięża bez alkoholu”.
- 25) Realizacja zadań konkursowych zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy Gminy Skarżysko-Kamienna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2021 rok.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami pożytku publicznego w obszarze profilaktyki i rehabilitacji uzależnień.

- 1) Powierzenie realizacji poszczególnych zadań z zakresu gminnego programu organizacjom pozarządowym (NGO) (przy procedurze zlecenia zadań organizacjom pozarządowym (NGO) zastosowanie ma ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie).
- 2) Współpraca ze stowarzyszeniami i klubami abstynenckimi: finansowanie dodatkowych programów terapeutycznych realizowanych w klubach/stowarzyszeniach, dofinansowanie kosztów organizowanych obozów terapeutycznych, wspieranie współpracy klubów/stowarzyszeń ze społecznościami lokalnymi.
- 3) Współpraca z Kościołem Katolickim i innymi związkami wyznaniowymi.
- 4) Współpraca ze stowarzyszeniami i innymi organizacjami pozarządowymi realizującymi programy o charakterze profesjonalnym w dziedzinie uzależnień.
- 5) Wspieranie finansowe i organizacyjne instytucji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych realizujących swe działania statutowe związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii.
- 6) Wspomaganie działalności organizacji pozarządowych, promujących wśród mieszkańców Skarżyska-Kamiennej, w szczególności w środowisku młodzieży, zdrowy tryb życia i abstynencję.
- 7) Realizacja zadań konkursowych zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy Gminy Skarżysko-Kamienna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2021 rok.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

- 1) Podejmowanie działań edukacyjnych w stosunku do podmiotów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych pod kątem przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- 2) Organizacja szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych.
- 3) Wydawanie postanowień o zgodności punktów sprzedaży z warunkami określonych w uchwałach Rady Miasta w Skarżysku-Kamiennej.
- 4) Inicjowanie i prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych przez upoważnionych przedstawicieli Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli Policji oraz pracowników Referatu Zdrowia Urzędu Miasta w Skarżysku-Kamiennej.

- 5) Podejmowanie działań zmierzających do wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem art.13¹ i art.15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

IV. Podmioty koordynujące i realizatorzy Programu.

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla miasta Skarżyska-Kamiennej na rok 2021 jest koordynowana przez Referat Zdrowia Urzędu Miasta Skarżyska-Kamiennej. Zadania Programu realizowane są poprzez:

- a) zlecenie zadań jednostkom miejskim, zakup usług.
- b) zakupy i zlecenia zewnętrzne:
 - poprzez konkursy ofert;
 - poprzez zamówienia publiczne;
 - bez stosowania ustawy prawo zamówień publicznych.
1. Harmonogram realizacji, źródła finansowania i łączne nakłady finansowe:
 - a) Gminny Program realizowany będzie przez cały rok kalendarzowy w ramach środków finansowych planowanych w Budżecie Miasta, stanowiących dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Wskaźniki monitoringu:
 - A. Liczba osób zgłaszających się do placówki leczenia odwykowego;
 - B. Liczba osób objętych działaniami pomocowymi – ilość porad;
 - C. Liczba dzieci, młodzieży i dorosłych objętych działaniami profilaktycznymi, edukacyjnymi i informacyjnymi;
 - D. Liczba odbiorców projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe;
 - E. Liczba osób przyjętych przez podkomisję ds. przemocy w rodzinie;
 - F. Liczba wniosków kierowanych do Sądu;
 - G. Liczba i efektywność kontroli punktów obrotu napojami alkoholowymi;
 - H. Liczba osób wezwanych na rozmowy motywacyjno-interwencyjne;
 - I. Liczba programów profilaktycznych;
 - J. Ilość szkoleń, konferencji, ilość osób biorących w nich udział;
 - K. Liczba „Niebieskich Kart” skierowanych do zespołu interdyscyplinarnego;
 - L. Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii;
 - M. Liczba programów opiekuńczo-wychowawczych realizowanych na terenie miasta;
 - N. Liczba osób, która skorzystała z pomocy prawnej, psychologicznej.

V. Funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołuje Prezydent Miasta Skarżyska-Kamiennej
2. W skład Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
3. Zadanie będzie realizowane w szczególności poprzez:
 - 1) Tworzenie Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.
 - 2) Rozpatrywanie wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe osób uzależnionych od alkoholu.
 - 3) Kierowanie osób nadużywających alkoholu na badania do biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.
 - 4) Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w sprawie zastosowania obowiązku leczenia odwykowego osób nadużywających alkoholu.
 - 5) Opiniowanie złożonych ofert programowych pod kątem wdrażania do pracy w placówkach oświatowych i służby zdrowia.
 - 6) Opiniowanie złożonych ofert przez organizacje pozarządowe w otwartym konkursie ofert na realizację zadań z zakresu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.
 - 7) Wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałami Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej.

- 8) Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawania napojów alkoholowych.
 - 9) Diagnozowanie środowiska i monitorowanie problemów uzależnień na terenie miasta.
 - 10) Udzielanie pomocy ofiarom przemocy domowej.
 - 11) Inicjowanie nowoczesnych form profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i ich ewaluacja.
 - 12) Współpraca z samorządami, Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innymi instytucjami, podmiotami leczniczymi, osobami fizycznymi, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi w zakresie profilaktyki.
 - 13) Koordynowanie całości działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, oraz narkomanii na terenie gminy.
 - 14) Organizowanie różnorodnych form oddziaływania profilaktycznego na dzieci, młodzież oraz dorosłych mieszkańców miasta:
 - a. organizowanie i finansowanie kampanii profilaktycznych,
 - b. promocja imprez bezalkoholowych propagujących zdrowy styl życia: festyny rodzinne, zawody sportowe.
 - 15) Składanie sprawozdań z wykonania gminnego programu.
2. Zasady wynagrodzenia członków Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 1) Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wykonuje prace będące elementem gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych uchwalanego corocznie przez Radę Miasta.
 - 2) Komisja wykonuje swoje prace w trakcie posiedzeń oraz wizji lokalnych.
 - a. wynagrodzenie za udział w pracach komisji/podkomisji przysługuje w oparciu o listę obecności, za odbyte posiedzenie i wypłacane będzie w terminie do dnia 10 każdego następnego miesiąca za miniony miesiąc,
 - b. wysokość wynagrodzenia dla przewodniczącego komisji wynosi 120 zł brutto plus 20% tej kwoty za odbyte posiedzenie,
 - c. wysokość wynagrodzenia dla pozostałych członków komisji wynosi 120 zł brutto za odbyte posiedzenie.
 - d. członkom Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje zwrot kosztów poniesionych z tytułu podróży służbowych dotyczących szkoleń oraz związanych z wykonywaniem zadań komisji.
3. Zapewnienie działania Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 1) Zabezpieczenie pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skarżysku-Kamiennej; dodatkowe szkolenia dla członków Komisji; pokrywanie kosztów sądowych i wydawania opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia od alkoholu.
 - 2) Zakup materiałów i sprzętu służącego realizacji programu.

VI. Źródła finansowania

- 1) Źródłem finansowania zadań zawartych w Programie są środki finansowe budżetu gminy stanowiące dochody z tytułu opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, wniesione przez podmioty gospodarcze w roku 2021, zgodnie z art. 18² ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- 2) Dochody te stanowią dochód gminy, który w całości jest przekazywany na realizację programu.
- 3) Zgodnie z art. 18² w/w ustawy środki te nie mogą być przeznaczone na inne cele.

VII. Ograniczenie dostępu do alkoholu.

Rada Miasta Skarżyska-Kamiennej uchwałą nr LIX/60/2018 z dn. 20.08.2018r.:

1. ustaliła maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Skarżyska-Kamiennej przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży:
 - 110 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo;
 - 100 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa);
 - 100 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18% zawartości alkoholu.

2. Ustaliła maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Skarżysko-Kamienna przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży:
- 60 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo,
 - 30 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa),
 - 30 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18 % zawartości alkoholu.

Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych prowadzona będzie przez zespół kontrolny, zwany dalej Zespołem złożonym z osób upoważnionych przez Prezydenta Miasta Skarżyska-Kamiennej, w skład którego wchodzi co najmniej dwóch upoważnionych członków Gminnej komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Skarżysku-Kamiennej. Kontrole prowadzone będą na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta w sprawie przeprowadzenia kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Skarżysko-Kamienna.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii, realizacja zadań własnych gminy z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom przebiegała zgodnie z przyjętym przez Radę Miasta Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Zadania ujęte w Programie stanowią ważny i trwały element profilaktyki społecznej w zakresie ochrony zdrowia i stanowią część „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Skarżyska-Kamiennej na lata 2016-2021”.

W Skarżysku-Kamiennej od wielu lat realizuje się działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz narkomanią w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Są to np. oddziaływania w ramach:

- a) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Osoby uzależnione i wyrządzające swoim pić poważne szkody społeczne nie chcące się poddać leczeniu mogą być zgłoszone do komisji celem wszczęcia procedury sądowej zobowiązującej do leczenia odwykowego.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2019	2018	2019
Liczba rozmów interwencyjno-motywacyjnych	438	344	344	246	281	223	238	108	134
Liczba wniosków skierowanych do sądu	108	119	165	44	79	61	48	51	55

Oddziaływania profilaktyczne:

- w Skarżysku-Kamiennej realizowany jest program opiekuńczo-wychowawczy z wyżywieniem przez 3 stowarzyszenia i 2 parafie oraz 9 programów opiekuńczo-wychowawczych realizowanych przy 9 placówkach oświatowych.

Program opiekuńczo-wychowawczy	2014						2015						2016						2017						2018						2019					
	322						340						246						234						229						382					
Programy profilaktyki uzależnień	Szkolne programy profilaktyczne																																			
	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców									
	210	29	69	1750	210	2	100	4	10	1790	180	5	1864	150	55	705	29	280																		

Programy profilaktyczne rekomendowane przez PARPA lub KBPN																	
Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców	Uczniów	Nauczycieli	rodziców
1523	27	34	248	8	2	900	30	2	235	18	3	716	30	5	150	10	5

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży:

- dzieci korzystające z działań na rzecz dożywiania, uczestniczące w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych: w 2012r. – 300 dzieci; w 2013r. – 146 dzieci; w 2014r.- 182 dzieci; w 2015r. – 123 dzieci; w 2016r. – 131 dzieci; w 2017r.-128 dzieci; w 2018r. – 125 dzieci; w 2019r.-140 dzieci.
 - kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym: w 2012r. - 165 dzieci; w 2013r. - 89 dzieci; w 2014r.- 80 dzieci; w 2015r. – 130 dzieci; w 2016r. – 145 dzieci; w 2017r. – 102 dzieci; w 2018r.- 90 dzieci; w 2019r. – 191 dzieci
 - kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych: w 2012r. - 323 dzieci; w 2013r. – 200 dzieci; w 2014r. – 302 dzieci; w 2015r. – 157 dzieci; w 2016r. - 107 dzieci; w 2017r. – 224 dzieci; w 2018r.-343 dzieci; w 2019r.-151 dzieci
 - pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych: w 2012r. - 2719 dzieci; w 2013r. – 1342 dzieci; w 2014r. - 452 dzieci; w 2015r. – 1046 dzieci, w 2016r. - 500 dzieci; w 2017r. – 874 dzieci.; w 2018r. – 1602 dzieci, w 2019r. – 965 dzieci
- b) Organizacje pozarządowe realizujące zadania z zakresu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii: w 2013 roku – 14 stowarzyszeń i 2 – parafie; w 2014 roku - 21 stowarzyszeń i 3 parafie; w 2015: 19 stowarzyszeń i 3 parafie; w 2016 roku 20 stowarzyszeń i 3 parafie; natomiast w 2017 roku 23 stowarzyszenia i 3 parafie; w 2018r.- 31 stowarzyszeń i 5 parafii; w 2019r.- 24 stowarzyszenia i 3 parafie.
- c) Liczba wypełnionych Niebieskich Kart przez GKRPA: w 2013 roku – 12 NK; w 2014 roku -6 NK; w 2015 – 9 NK; w 2016r. – 5NK; w 2017r. – 10NK; w 2018r. – 6NK, a w 2019r.-6NK
- d) Liczba specjalistycznych konsultacji prawnych udzielonych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie: w 2013 roku – 47; w 2014 roku- 146; w 2015roku – 104; w 2016 roku – 111; w 2017 roku -105; w 2018r. – 117; w 2019r. – 100 porad.

W 2019 roku podkomisja motywacyjno - interwencyjna odbyła 22 spotkania, na których było rozpatrywanych 134 spraw, wysłano ok. 750 wezwań do stawienia się na posiedzenie komisji; z tego 55 spraw skierowano do Sądu Rejonowego; ogólna ilość wniosków złożonych do komisji 170. Cała komisja odbyła 13 posiedzeń na których było rozpatrywanych łącznie 53 spraw o dofinansowanie działań i imprez profilaktycznych, wydano 1 negatywne i 31 pozytywnych postanowień dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, zaopiniowano 46 oferty w otwartym konkursie ofert na realizację zadań zleczanych stowarzyszeniom. Podkomisja ds. kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych odbyła 3 posiedzenia na których skontrolowano 19 punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Podkomisja ds. przemocy w rodzinie – punkt interwencyjno-konsultacyjny odbyła 12 posiedzeń, na których udzieliła 51 porad z zakresu przemocy w rodzinie.

Na terenie gminy Skarżysko-Kamienna w 2019r. zrealizowano diagnozę problemów społecznych, której głównym celem było zidentyfikowanie skali lokalnych zagrożeń wśród dorosłych mieszkańców, uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz sprzedawców alkoholu. Uzyskane wyniki pozwoliły wskazać obszary do rozwoju, które możliwie najdokładniej odpowiadają potrzebom miejscowej społeczności w zakresie szeroko pojętej jakości życia w której zawiera się m. in. budowanie profilaktyki zagrożeń społecznych. W badaniu wzięło udział 150 dorosłych mieszkańców, zarówno kobiety, jak i mężczyźni w wieku od 18 do powyżej 60 roku życia.

Za najważniejsze problemy społeczne – w opinii mieszkańców – uznać należy:

- okazjonalne picie alkoholu, co powinno zwrócić uwagę władz na potrzebę realizacji polityki antyalkoholowej, np. poprzez prowadzenie pogadarek czy rozprowadzanie materiałów edukacyjnych z nakierowaniem na kreowanie prawidłowych wzorców spożywania alkoholu zgodnych z normami kulturowymi. Warto zaznaczyć też, że picie okazjonalne przez niektórych specjalistów bywa nazywane ryzykownym i może nieść ze sobą większe niebezpieczeństwo szkód niż np. picie codzienne (jedna większa dawka alkoholu pita nawet z małą częstotliwością bardziej szkodzi niż spożywanie tej samej dawki rozłożonej np. w ciągu tygodnia). Jednakże nie można tego traktować w sposób zerojedynkowy – picie okazjonalne jest zgodne ze wspomnianą kulturową normą spożywania alkoholu, o ile nie dotyczy osób, które w ogóle nie powinny po niego sięgać (kobiety w ciąży, osoby zażywające określone leki itp.),
- wykonywanie obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu czy przychodzenie do pracy „na kacu” (część badanych wskazała, że zna takie osoby),
- możliwość zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie na terenie zamieszkanego miejsca,
- spożywanie narkotyków i łatwy dostęp w miejscu ich zamieszkania,
- występowanie przemocy – bycie jej świadkiem lub doświadczanie jej, w tym obecność tego zjawiska w rodzinach badanych mieszkańców,
- występowanie cyberprzemocy,
- kryzys norm moralnych,
- brak środków pieniężnych na bieżące potrzeby.

Uczniowie – szkoła podstawowa i gimnazjum

W badaniu wzięło udział 502 uczniów wśród których dziewczęta stanowiły 55%, a chłopcy – 45% i byli to uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2, Szkoły Podstawowej nr 1 im. Tadeusza Kościuszki, Szkoły Podstawowej nr 3 im. Henryka Sienkiewicza, Szkoły Podstawowej nr 5, Szkoły Podstawowej nr 7 im. Obrońców Westerplatte, Szkoły Podstawowej nr 8 im. Stefana Żeromskiego, Szkoły Podstawowej nr 13 im. mjr Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, Szkoły Podstawowej nr 4, Szkoły Podstawowej nr 9 im. ks. prof. Włodzimierza Sedlaka, Gimnazjum nr 1, Gimnazjum nr 2 im. Powstańców Warszawy, klasy szkół podstawowych: 4, 5, 6, 7 i 8 oraz 3 gimnazjum.

Podsumowując, głównymi problemami wśród badanych uczniów są: spożywanie alkoholu (18%) oraz sięganie po papierosy (12%), natomiast nieznacznymi – eksperymentowanie z narkotykami czy dopalaczami. Zwrócić również należy uwagę na doświadczanie przemocy przez nieletnich, co stanowi poważny problem zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym.

Uczniowie – szkoła ponadgimnazjalna

W badaniu wzięło udział 299 uczniów wśród których dziewczęta stanowiły 48%, a chłopcy – 52% i byli to uczniowie: I Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego, II Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza, Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika, Zespołu Szkół Transportowo - Mechatronicznych, Zespołu Szkół Samochodowo-Usługowych, Zespołu Szkół Technicznych im. Armii Krajowej, klasy: 1, 2, 3, 4.

Podsumowując, głównymi problemami wśród badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych są: spożywanie alkoholu (82%) oraz sięganie po papierosy (57%), zażywanie narkotyków (15%) i eksperymentowanie z dopalaczami (5%). Zwrócić również należy uwagę na doświadczanie przemocy przez nieletnich, co stanowi poważny problem zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym.

W celach profilaktycznych należy angażować młodzież – podobnie jak młodszych uczniów – w aktywności takie jak np. zajęcia warsztatowe czy prace na rzecz społeczności lokalnej. Rekomenduje się też organizację wszelkiego rodzaju pogadarek, dyskusji czy pikników, podczas których będą podejmowane zagadnienia związane z używkami czy korzystaniem z nowoczesnych technologii – z pewnością takie inicjatywy znajdą pozytywne odzwierciedlenie w rzeczywistości.

Sprzedawcy

W badaniu wzięło udział 30 sprzedawców, zarówno kobiety, jak i mężczyźni z grup wiekowych od 18 do 60 roku życia.

- Ankietowani wskazali, że społeczeństwo najczęściej alkohol pije okazjonalnie, rzadziej nałogowo, a najrzadziej sporadycznie. Należy więc zwrócić szczególną uwagę na kreowanie prawidłowych wzorców spożywania alkoholu zgodnych z normami kulturowymi. Warto zaznaczyć też, że picie okazjonalne przez niektórych specjalistów bywa nazywane ryzykownym i może nieść ze sobą większe niebezpieczeństwo szkód niż np. picie codzienne (jedna większa dawka alkoholu pita nawet z małą częstotliwością bardziej szkodzi niż spożywanie tej samej dawki np. w ciągu tygodnia). Jednakże nie można tego traktować w sposób zerojedynkowy – picie okazjonalne jest zgodne ze wspomnianą kulturową normą spożywania alkoholu, o ile nie dotyczy osób, które w ogóle nie powinny po niego sięgać (kobiety w ciąży, osoby zażywające określone leki itp.).
- W lokalnych punktach zdarzają się osoby niepełnoletnie, które proszą o alkohol. Sprzedawcy spotykają się z taką sytuacją z różną częstotliwością (codziennie, kilka razy w tygodniu, miesiącu czy roku). Fakt ten wymaga nieustannej edukacji sprzedawców np. w zakresie asertywnego odmawiania czy uświadamiania konsekwencji picia alkoholu przez osoby poniżej 18 roku życia, by taka prośba nigdy nie zakończyła się jej wykonaniem. Wymaga to także informowania sprzedawców co do następstw ich postępowania (wymiar prawny, administracyjny i psychospołeczny) w przypadku podania alkoholu takowym osobom.
- 90% sprzedawców w przypadku próby zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na niepełnoletnią prosi o dokument potwierdzający wiek. Jest to godne uwagi i takie działania jak najbardziej należy utrzymywać oraz traktować jako element odpowiedzialnego wypełniania swojej funkcji. Równocześnie 48% badanych stwierdziło, że młode osoby mają łatwy bądź raczej łatwy dostęp do alkoholu.
- Według 27% sprzedawców zdarza się, by osoba dorosła wysyłała dziecko po zakup alkoholu. W kontekście tych wyników koniecznie należy zwrócić uwagę, iż w ręce dzieci i młodzieży alkohol trafia zwykle od pełnoletnich znajomych albo domowników, np. podczas uroczystości rodzinnych. Niejednokrotnie wspomina się, że inicjacja alkoholowa ma miejsce w obecności i za zgodą rodziców, a wielu niepełnoletnich przyznaje, że pierwszy alkohol piło w domu. Pamiętać też należy, że postawy dzieci kształtują się przede wszystkim na podstawie obserwacji rodziców czy innych dorosłych, bo to właśnie oni są wzorem do naśladowania oraz najważniejszym punktem odniesienia – dotyczy się to wielu sfer życia, także tej związanej z korzystaniem z używek. Trzeba permanentnie uświadamiać o tym, że nieprzyzwalające na przedwczesny kontakt z alkoholem stanowisko rodziców to „parasol ochronny”, pozwalający nastolatkom zachować abstynencję do 18 roku życia (źródło: *Badanie fundacji CBOS „Postawy młodzieży wobec alkoholu” przeprowadzone w marcu-kwietniu 2016 r. na zlecenie ZPPP Browary Polskie*).
- Sprzedawcy twierdzą, że młodzież nadużywa lub raczej nadużywa alkoholu według 70% badanych.
- Większość sprzedawców (88%) stwierdziła, że piwo nie mogłoby lub raczej nie mogłoby być sprzedawane osobom poniżej 18 roku życia, co oczywiście byłoby błędnym postępowaniem.
- 100% badanych informuje o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia, 62% o szkodliwości alkoholu oraz o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, również 100% o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, a 83% – na kredyt bądź pod zastaw. Należy w tym miejscu raz jeszcze wspomnieć, że alkohol pochodzi od dorosłych – jeżeli osoba niepełnoletnia go nie zakupi, prawdopodobnie nie będzie miała do niego dostępu. Zaleca się więc, również poprzez takie sposoby komunikacji jak tabliczki, informować potencjalnych klientów o zasadach, jakimi kieruje się dany punkt handlowy i wzmocnić postawę prezentującą przestrzeganie ich przez osoby obsługujące.
- Większość sprzedawców (90%) wypowiadając się na temat tego, czy przestrzega prawa w zakresie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zadeklarowała, że tak. Podkreślić tu należy rolę właściwego (w tym przypadku zgodnego z przepisami) podejścia sprzedawców do stosowania zasad dotyczących sprzedaży alkoholu. Aspekt ten może być tzw. kartą przetargową w dyskusji z niepełnoletnim klientem i takie argumenty należy również sugerować sprzedawcom. Ich edukacja powinna być nakierowana na kwestie prawne, administracyjne i psychospołeczne.

- Polityka sprzedaży alkoholu w najbliższym otoczeniu wymaga obserwacji, gdyż wśród badanych były osoby (8%) twierdzące, że w ich środowisku są sprzedawcy, którzy ich zdaniem nie przestrzegają lub raczej nie przestrzegają zasad w zakresie sprzedaży alkoholu niepełnoletnim. Wskazane podejście należy modyfikować i tu niezwykle ważne jest prowadzenie na danym terenie szkoleń dla wszystkich punktów handlowych, bowiem dzięki możliwości wymiany doświadczeń uczestnicy inspirują się wzajemnie do wprowadzania pożądanych rozwiązań, stanowiących dobre praktyki – jednolite i bezwzględnie panujące np. w określonej miejscowości. Podczas takich zajęć omawiane mogą być również sposoby wspomagające współpracę sprzedawców z M/GKRPA oraz z Policją.
- Zdaniem sprzedawców osoby niepełnoletnie nie powinny korzystać z używek ze względu na to, że są szkodliwe dla zdrowia, przyczyniają się do agresji, chorób oraz zmian w zachowaniu, a także powodują niebezpieczeństwo uzależnienia.
- Ankietowani przyznali, że za wychowanie młodego pokolenia w zakresie zapobiegania uzależnieniom od alkoholu odpowiadają przede wszystkim rodzice, potem szkoła/nauczyciele, sprzedawcy i władze samorządowe, a dodatkowo koledzy i otoczenie. Badani wskazali również, że w celu przeciwdziałania alkoholizowaniu się dzieci i młodzieży należałoby wzmocnić kontrolę rodzicielską, wprowadzić zakaz alkoholu do 30 roku życia, edukować i rozmawiać na temat konsekwencji picia, przestrzegać zakazu sprzedaży alkoholu dzieciom. Warto korzystać na co dzień z tych wskazówek, gdyż są one odpowiedzią na obserwowaną przez sprzedawców lokalną rzeczywistość.

Zaleca się pracę nad takimi obszarami jak np. wzmocnianie umiejętności asertywnego odmawiania sprzedaży alkoholu osobom wyglądającym na niepełnoletnie czy prowadzenie kontroli punktów mających na celu przede wszystkim instruowanie sprzedawców co do zgodnego z prawem korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu. Podkreśla się to m.in. dlatego, że w wynikach badań wśród mieszkańców czy uczniów pojawiały się odpowiedzi wskazujące na to, że osoby niepełnoletnie mogą kupić alkohol na terenie miejscowości, a dostęp do niego jest łatwy dla osób nieletnich.

Należy pamiętać, że za realizację skutecznych działań profilaktycznych odpowiedzialne są różne osoby, instytucje i organizacje, dlatego też obligatoryjne jest kompleksowe podejście do przeciwdziałania i zapobiegania zagrożeniom, takim jak np. przemoc, ubóstwo czy uzależnienia. Warto angażować lokalnych specjalistów i osoby będące autorytetami w danej społeczności – z pewnością posłuży to kształtowaniu właściwych wzorców postępowania.

Należy podejmować edukację całego społeczeństwa, nie tylko w zakresie prawnych czy zdrowotnych skutków ryzykownych zachowań, ale również tych społecznych (np. demoralizacja młodzieży czy rozpad rodzin).

Diagnoza przeprowadzona na terenie gminy Skarżysko-Kamienna miała na celu określenie głównych problemów występujących wśród lokalnej społeczności.

HARMONOGRAM WYDATKÓW

Lp.	Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla miasta Skarżyska-Kamiennej na rok 2017	Procento wy udział
1	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, współuzależnionych oraz osób dotkniętych przemocą w rodzinie:	15 %
	1. Podnoszenie kwalifikacji członków zespołu terapeutycznego (szkolenia, konferencje, sympozja).	
	2. Prowadzenie punktów konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym lub narkotykowym i ich rodzin.	
	3. Programy ograniczania picia alkoholu.	
	4. Koszty powołania biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia	
	5. Programy terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem	
	6. Programy pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc domową.	
	7. Dofinansowywanie kształcenia pracowników placówek.	
	8. Dofinansowywanie obligatoryjnych szkoleń do uzyskania certyfikatu specjalisty psychoterapii uzależnień i instruktora terapii uzależnień.	
	9. Finansowanie superwizji specjalistów i psychoterapeutów uzależnień od alkoholu.	
	10. Wspieranie bazy lokalowej i wyposażenia placówki leczenia odwykowego.	
	11. Zakup materiałów edukacyjnych dla pacjentów i terapeutów w placówce.	
	12. Dofinansowanie programów rehabilitacji osób uzależnionych po zakończonych programach psychoterapii uzależnienia	
	13. Zakup materiałów biurowych, wyposażenia dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz biura obsługi.	
	14. Realizacja programów uzupełniających świadczenia gwarantowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.	
	15. Wspomaganie procesu rehabilitacji poprzez organizację wyjazdów i imprez dla osób uzależnionych i ich rodzin.	
16. Realizacja zadań konkursowych.		
2	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrowanie ze społecznością lokalną.	38 %
	1. Finansowanie zajęć i programów socjoterapeutycznych lub opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.	
	2. Dofinansowanie pracy terapeutycznej z rodziną.	
	3. Prowadzenie punktów konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin	
	4. Organizowanie i finansowanie superwizji lub konsultacji dla wychowawców udzielających pomocy psychologicznej dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym	
	5. Wdrażanie procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego.	
	6. Pomoc dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym: podnoszenie kwalifikacji członków zespołu terapeutycznego w zakresie terapii współuzależnienia i terapii dla DDA – finansowanie szkoleń; finansowanie dodatkowych oddziaływań wspierających dla osób współuzależnionych, DDA, dzieci i osób dorosłych znajdujących się w kryzysie.	
	7. Pomoc psychologiczna i socjoterapeutyczna dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym – programy opiekuńczo-wychowawcze.	
	8. Podnoszenie kompetencji wychowawców prowadzących programy opiekuńczo-wychowawcze w zakresie pracy z dzieckiem z rodziny alkoholowej.	
	9. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.	
	10. Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy rodzinie, sposobów reagowania na przemoc i możliwości uzyskania pomocy.	
	11. Finansowanie pomocy prawnej dla ofiar przemocy w rodzinie.	
	12. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego o zastosowanie wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku leczenia odwykowego.	
13. Realizacja zadań konkursowych.		
3	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.	32 %
	1. Wspieranie realizacji działań profilaktycznych dla uczniów oraz szkoleń i warsztatów dla nauczycieli i rodziców; uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu.	
	2. Realizacja środowiskowych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.	
	3. Dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności i prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów, psychologów.	
	4. Współudział w działaniach promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez dzieci i młodzież oraz wzmacniających czynniki chroniące i motywujące do większej aktywności w życiu społecznym – rozwój zorganizowanych zajęć pozaszkolnych w placówkach oświatowych oraz innych środowiskach młodzieżowych (w tym dożywianie dzieci, biorących udział w tych zajęciach).	
5. Wdrażanie programów profilaktyczno-intwencyjnych dla młodzieży upijającej się.		

	6. Wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowywanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych.	
	7. Dorośli – społeczność lokalna: lokalne i ogólnopolskie kampanie edukacyjne, festyny, happeningi, konferencje, Internet; organizowanie badań, sondaży, lokalnych diagnoz i ekspertyz oraz upublicznianie wyników tych badań; szkolenia i warsztaty dla sprzedawców napojów alkoholowych.	
	8. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.	
	9. Kontynuowanie działalności programów opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta Skarżyska Kamiennej	
	10. Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież poprzez: finansowanie zajęć, imprez, projektów, organizowanie miejskich bezalkoholowych imprez.	
	11. Tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia poprzez wspieranie, organizowanie, wyposażanie w sprzęt i materiały miejsc do uprawiania sportu, zabawy, nauki, wypoczynku.	
	12. Prowadzenie badań związanych zwłaszcza z diagnozą zachowań problemowych/ używaniem substancji psychoaktywnych podejmowanych przez młodzież oraz ewaluacja programów profilaktycznych.	
	13. Pomoc psychologiczna i pedagogiczna dla dzieci i młodzieży w szczególności zagrożonej uzależnieniem	
	14. Realizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych stanowiących integralny element programu profilaktycznego dostosowanego do wieku odbiorców i włączającym w swe oddziaływanie rodziców.	
	15. Dofinansowanie obozów, kolonii, półkolonii i zimowisk z programem profilaktycznym.	
	16. Tworzenie sieci punktów informacyjnych.	
	17. Prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych.	
	18. Współpraca z policją oraz z innymi instytucjami w zakresie wspólnego reagowania	
	19. Aktywna współpraca z lokalnymi i regionalnymi mediami.	
	20. Monitorowanie skali problemów alkoholowych w środowisku lokalnym.	
	21. Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach.	
	22. Działania na rzecz ograniczenia populacji osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.	
	23. Wdrażanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.	
	24. Kampania edukacyjno-informacyjna „Cięża bez alkoholu”	
	25. Realizacja zadań konkursowych.	
	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami pożytku publicznego w obszarze profilaktyki i rehabilitacji uzależnień.	
4	1. Powierzenie realizacji poszczególnych zadań z zakresu gminnego programu organizacjom pozarządowym (NGO) (przy procedurze zlecania zadań organizacjom pozarządowym (NGO) zastosowanie ma ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie).	
	2. Współpraca ze stowarzyszeniami i klubami abstynenckimi: finansowanie dodatkowych programów terapeutycznych realizowanych w klubach/stowarzyszeniach, dofinansowanie kosztów organizowanych obozów terapeutycznych, wspieranie współpracy klubów/stowarzyszeń ze społecznościami lokalnymi.	
	3. Współpraca z Kościołem Katolickim i innymi związkami wyznaniowymi.	
	4. Współpraca ze stowarzyszeniami i innymi organizacjami pozarządowymi realizującymi programy o charakterze profesjonalnym w dziedzinie uzależnień.	13 %
	5. Wspieranie finansowe i organizacyjne instytucji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych realizujących swe działania statutowe związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii.	
	6. Wspomaganie działalności organizacji pozarządowych, promujących wśród mieszkańców Skarżyska-Kamiennej, w szczególności w środowisku młodzieży, zdrowy tryb życia i abstynencję.	
	7. Realizacja zadań konkursowych.	
	podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.	
5	1. Podejmowanie działań edukacyjnych w stosunku do podmiotów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych pod kątem przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	
	2. Organizacja szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych	
	3. Wydawanie postanowień o zgodności punktów sprzedaży z warunkami określonych w uchwałach Rady Miasta w Skarżysku-Kamiennej	
	4. Inicjowanie i prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych przez upoważnionych przedstawicieli Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli Policji oraz pracowników Referatu Zdrowia Urzędu Miasta w Skarżysku-Kamiennej.	2%
	5. Podejmowanie działań zmierzających do wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem art.13 ¹ i art.15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	
	Razem	100%